

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ความมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาความตรงของหลักสูตรใน โรงเรียนขนาดเล็ก 3 โรงเรียนของจังหวัดชลบุรี โดยบทนี้ได้ศึกษาวิธีดำเนินการวิจัยของเรานเนลมาปรับใช้ โดยการออกแบบการดำเนินการวิจัยจะแบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน (2) คำถามการวิจัย (3) กำหนดวิธีการวิจัย (4) กลุ่มประชากร (5) บทบาทผู้วิจัย (6) การเก็บรวบรวมข้อมูล (7) การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาสภาพปัจจุบัน

ผู้วิจัยศึกษาถึงสภาพทั่วไปทางการศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะทางด้านหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาทางการศึกษาระดับชาติที่อยู่ในสภาวะต้องการการปรับปรุง พัฒนา สภาพของทั่วไปในท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมที่ตั้ง ตลอดจนแนวทางการดำเนินการของโรงเรียน อันเป็นบริบทของโรงเรียนที่ผู้วิจัยจะเข้าศึกษา การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data) ในโรงเรียน โดยจำแนกเอกสารที่ใช้ในการศึกษาเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับโรงเรียนโดยทั่วไป ได้แก่ ธรรมนูญโรงเรียน ประวัติโรงเรียน ผังการบริหาร แผนพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น
2. เอกสารที่เกี่ยวกับแนวการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ระยะยาว แผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ ระเบียบการประเมินผล ระเบียบการรายงานผล เป็นต้น
3. เอกสารที่เกี่ยวกับผลการเรียน ได้แก่ แบบบันทึกผลการเรียนระดับโรงเรียน แบบบันทึกผลการเรียนระดับชั้นเรียน สมุดบันทึกผลการเรียนนักเรียน เป็นต้น

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเรียน การสอน เพื่อให้เกิดความตรงของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างไร
3. การพัฒนาด้านใดของบุคลากรที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศทางวิชาการ

4. บทบาทของครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาใดที่ช่วยให้เกิดความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ตารางที่ 1 การแจกแจงหัวข้อศึกษา

คำถามเพื่อการรวบรวมข้อมูล	หัวข้อ	หัวข้อย่อย
1. ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความตรงของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน?	หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ	ภูมิหลังนักเรียน เวลาเรียนการกำกับติดตามในระหว่างที่โรงเรียนดำเนินการแก้ไขพฤติกรรม การเรียนของนักเรียน การสร้างบรรยากาศในโรงเรียน ระเบียบการเรียน
2. การสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาอย่างไร?	การสอนที่มีประสิทธิภาพ	โรงเรียนมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับความต้องการอย่างชัดเจน ครูทราบถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจน นักเรียนทราบถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจน ครูสอนตามจุดประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจน การประเมินการสอนตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร การรายงานผลชี้ชัดถึงความสำเร็จอย่างชัดเจน
3. การพัฒนาด้านใดของบุคคลากรที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศทางวิชาการ?	ความเป็นมืออาชีพ	การสอน
4. บทบาทของครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาที่ช่วยให้เกิดความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร?	ความเป็นผู้นำ	บทบาทของครู ผู้บริหาร และกรรมการสถานศึกษา ความเป็นผู้นำ

กำหนดวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกแนวทางการวิจัยความตรงของหลักสูตรด้วยแนวการวิจัยเชิงผสม (Mixed Research) โดยใช้วิธีการศึกษารายกรณีจากผลไปหาเหตุ (Expost Facto Case Study) อธิบายปรากฏการณ์เป็นองค์รวม (Holistic) และประเมินแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม ด้วยเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและทดสอบความเที่ยงตรงแล้ว

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเขต 1 จังหวัดชลบุรี ขนาดเล็กจำนวน 3 โรงเรียนระหว่างปีการศึกษา 2553 การศึกษารายกรณีนี้มุ่งเน้นศึกษาที่จะอธิบายปรากฏการณ์เป็นองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บอร์ก และแกล (Borg & Gall, 1989) โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการเลือกสถานศึกษาที่ใช้เป็นกรณีศึกษา คือ โรงเรียน A, B และ C โดยพิจารณาจากเกณฑ์ 3 ประการดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการวิจัยปฏิบัติการได้ตลอดระยะเวลาของการวิจัย สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งและครอบคลุมประเด็นที่ใช้ศึกษา
 2. เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในชุมชนที่ตั้งใกล้เคียงกับที่ตั้งของมหาวิทยาลัยบูรพา
 3. เป็นสถานศึกษาที่รับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนในชุมชนได้รับโอกาสในการเข้ารับศึกษา โดยปราศจากการคัดเด็กเฉพาะกลุ่มจากเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนเพื่อศึกษาดังนี้
- โรงเรียน A เป็นโรงเรียนรัฐบาลขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 และ 2 มีจำนวนครู 6 คน นักเรียน ประมาณ 240 คน
- โรงเรียน B เป็นโรงเรียนรัฐบาลขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 มีจำนวนครู 14 คน นักเรียน ประมาณ 250 คน
- โรงเรียน C เป็นโรงเรียนรัฐบาลขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 และ 2 มีจำนวนครู 10 คน นักเรียนประมาณ 240 คน

บทบาทผู้วิจัย

ในฐานะผู้วิจัยที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนในจังหวัดชลบุรี และเป็นนักศึกษาปริญญาเอก ที่มุ่งศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลในการพัฒนาประสิทธิผลของนักเรียนในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา ของประเทศ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังเป็นผู้ที่อยู่ในความเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางการศึกษาในปัจจุบันนี้ อยู่ และในความเป็นนักศึกษาปริญญาเอก ได้ศึกษาการค้นคว้าข้อมูลทางด้านกรวิจัยต่าง ๆ อย่าง เที่ยงตรงและไม่มีอคติ ในความเป็นผู้บริหารโรงเรียน แต่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ โรงเรียนที่ศึกษา ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ส่งผลกระทบต่อบุคลากรในโรงเรียนที่ศึกษา ทำให้บุคลากรทางการศึกษาที่ผู้วิจัย ไปเก็บข้อมูลสามารถให้ความร่วมมือ และเปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยได้ระมัดระวังในประสบการณ์ที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนที่จะส่งผล และอคติต่อ ข้อมูลที่ได้จากรับการสังเกตและการสื่อสารกับครูใน โรงเรียน ผู้วิจัยรักษาข้อมูลเป็นความลับ และ สร้างสัมพันธภาพอันดี ต่อผู้ให้ข้อมูลและผู้เกี่ยวข้องอย่างดีเพื่อสร้างความมั่นใจ ป้องกันความ กลัวของผู้ให้ข้อมูลต่อการเปิดเผยข้อมูลที่อาจส่งผลทางด้านลบต่อความสัมพันธ์ที่มีต่อครูท่านอื่น หรือผู้บริหาร โรงเรียน และภายหลังงานวิจัย ยังคงความสัมพันธ์อันดีต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยมีดังนี้

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสอน การประเมินของครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใน การสร้างเครื่องมือที่ใช้สำหรับแบบสำรวจ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับขั้นดังนี้ ศึกษาจากหนังสือ ตำรา เอกสาร ด้านหลักสูตรและการสอน ตลอดจนงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และประสิทธิผลของ โรงเรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามให้ ครอบคลุมและตรงเนื้อหาของเรื่องที่ทำการศึกษาค้นคว้า

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง ควรปรับปรุง
- 2 คะแนน หมายถึง พอใช้
- 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง ดี
- 5 คะแนน หมายถึง ดีมาก

นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข

นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อ
ตรวจสอบความเหมาะสมข้อคำถาม

นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปหาคุณภาพโดย

นำไปทดลองใช้กับครูในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจและทดลองหาคุณภาพแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อศึกษาต่อไปการวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้คำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (μ)

แบบคำถามการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์มีจุดสนใจอยู่แล้ว เลือกสัมภาษณ์ตามคุณลักษณะ
ทั่วไปของแบบสัมภาษณ์มี ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาถึงแนวทางการจัด เนื้อหาการสอน ที่มีความจริง
และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทำการสัมภาษณ์ ครูผู้สอน
ที่ได้ทำการสอนเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ซึ่งทำหน้าที่
ควบคุมดูแลให้การเรียนการสอนในโรงเรียนดำเนินไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ
คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินการของโรงเรียนให้ดำเนินตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน การสัมภาษณ์จะใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ที่เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open - Ended)

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นข้อความ
2. ข้อมูลที่รวบรวมได้ ผู้วิจัยนำมาจัดระบบ และสรุป เพื่ออธิบายภาพรวมที่พบจาก
การสัมภาษณ์ และอธิบายถึงความตรงของหลักสูตร
3. การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ตรวจสอบความตรงกับเรื่อง
ที่ต้องการศึกษา และได้นำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้
4. แบบบันทึกการสังเกต

เป็นแบบบันทึกที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยที่มีรายละเอียดข้อมูล
ต่าง ๆ ที่ได้รับรู้ระหว่างการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของกลุ่มตัวอย่าง โดยบันทึกการสังเกต
อย่างเป็นระบบ คุณลักษณะของแบบบันทึกการสังเกตทั่วไปมีดังนี้ การบันทึกการสังเกต
ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือการสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก นอกจากผู้วิจัยจะ
เฝ้าสังเกตเพื่อการบันทึกแล้ว การซักถามในประเด็นที่ศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นการทำให้ได้มาซึ่งข้อมูล
ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการ โดยการทำหนังสือจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไปขอความอนุเคราะห์จากหัวหน้าสถานศึกษา และประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติการวิจัย เพื่อแจ้ง วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย และขอความร่วมมือให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยและ รวบรวมข้อมูล ใน โรงเรียน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งได้เป็น 2 ช่วง

ช่วงแรก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบททั่วไปของสภาพแวดล้อมของ สถานศึกษาและสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นสนามวิจัย ด้วยการตรวจสอบเอกสาร การสนทนากับครูที่ปฏิบัติการสอน ผู้บริหาร โรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาใน สถานศึกษาที่ทำการศึกษาวิจัย

ช่วงที่สอง เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติการภาคสนามโดยการออกแบบ สัมภาษณ์ ครูผู้สอนใน โรงเรียน การสังเกตการณ์เรียนการสอน และการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การสอน การประเมิน และ การรายงานผล

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้อาศัยเทคนิคที่ใช้ในการแสวงหาวัตถุประสงค์เพื่อมา มาดำเนินการวิเคราะห์เชิงคุณภาพตามหลักการ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

7. การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต (Observing Data) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบ มีส่วนร่วม (Participatory Observation) เป็นการสังเกตในขณะที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอน ของครูใน โรงเรียน

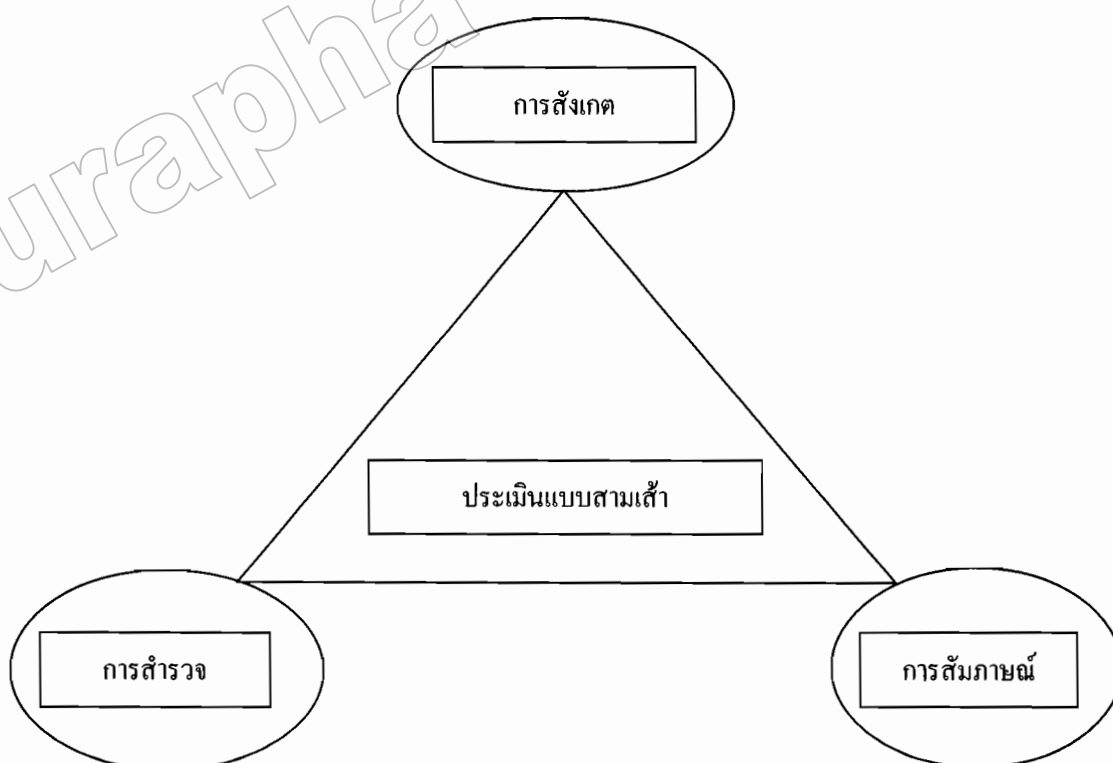
8. การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview Data) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยตั้งประเด็นเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบ ตามแนวทางที่ผู้วิจัยตั้งไว้เพื่อการศึกษาวิจัย เพื่อสะท้อนถึงสภาพ และปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เกี่ยวกับการสอน การประเมิน และการรายงานผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวของข้อมูล เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อความ การบรรยาย ตัวเลข หรือในรูปแบบอื่น วิธีการและ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนอกจากจะขึ้นอยู่กับคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ยังขึ้นกับสิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ ตัวแปรในการวิจัย ฉะนั้น การเลือกวิธีการเก็บข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงเป็นสิ่งสำคัญประการ หนึ่งในการประกันคุณภาพงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสม กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยต้องนำข้อมูลจำนวนมากที่เก็บรวบรวมได้จากภาคสนามหรือสถานที่ศึกษาวิจัยมาจัดระบบ แล้วพิจารณาแยกแยะเพื่อหาหัวข้อ และกลุ่มหัวข้อสรุปแนวคิด (องอาจ นัยพัฒน์, 2549) ความมุ่งหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายผลของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เสร็จสมบูรณ์แล้วในรูปที่จะตอบคำถามการวิจัย หรือพิสูจน์สมมติฐานได้ ฉะนั้นการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ จากข้อสรุปของข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เก็บรวบรวมได้ตลอดเวลาของการปฏิบัติงานภาคสนาม ดังนี้

1. การจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis)

1.1 การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) เพื่อค้นหาความตรง ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของตัวหลักสูตร กับการสอน โดยวิเคราะห์จากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน แล้วนำผลสรุปของแต่ละคนมาพิจารณาของความสัมพันธ์ของข้อมูลทุกประเภท โดยการประเมินแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2546, หน้า 129- 139) ซึ่งการประเมินแบบสามเส้า เป็นการประเมินจากแหล่งข้อมูลหลากหลายแหล่ง มาบรรจบกันอย่างพอเพียง

ภาพที่ 4 การประเมินแบบสามเส้า

การประเมินแบบสามเส้าถูกนำมาใช้ในวิธีการวิจัยอย่างหลากหลายในการทดสอบหาความเที่ยงตรงภายในของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะในการวิจัยเชิงเดี่ยว วิธีการประเมินแบบสามเส้า เล็งถึงทั้งวิธีการวิจัยที่แตกต่างกัน (เช่นชาติพันธุ์วรรณา การสำรวจ การทดลอง ฯลฯ) และกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน (เช่น การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การสังเกต ฯลฯ) เพื่อนำมาสร้างเป็นข้อสรุปที่ใช้ตอบปัญหาของการวิจัย คือการสอน การประเมิน และการรายงานผล มีความสอดคล้องตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน